

Тэлесеткі

3 ГРАШЫМА — НА ВЫХАД

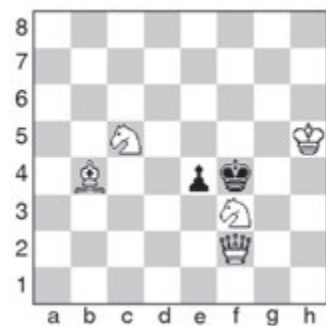
Тэлеканал «Беларусь 1» абвясціў прыём заявак на ўдзел у новым забаўляльна-інтэлектуальным шоу «На вылет!».

У ім 50 папярэдне зарэгістраваных чалавек (наяўнасць або адсутнасць вышэйшай адукацыі і ўдзелу ў інтэлектуальных гульнях ролі не іграе, але неабходна, каб кожнаму з гульцоў было як мінімум 18 гадоў) паспрабуюць уласным розумам і інтуіцыяй здабыць галоўны приз праекта — дзве тысячы беларускіх рублёў, а галоўны дырыжор гульні — праграмны дырэктар і радыёвядучы Unistar Аляксандр Найдзёнаў — зробіць усё, каб працэс атрымаўся няпроста і захалляльны.

«Гульня складаецца з пяці або шасці інтэлектуальных этапаў, у выніку якіх вызначыцца толькі адзін пераможца, які мае права ўзяць удзел у супергульні альбо адмовіцца ад яе, — расказаў «Звяздзе» ў медыяхолдынгу. — Барацьба ідзе па прынцыпе: хто няправільна адказвае — выбывае, ідзе на вылет». Запіс першага выпуску адбудзецца 13 сакавіка ў вялікай студыі Белтэлерадыёкампаніі, але запоўніць заяўкі патэнцыйным удзельнікам трэба загадзя — напрыклад, на сайце www.tvr.by альбо па тэлефоне (17) 389 65 22, што многія ўжо і зрабілі.

ШАХМАТНЫ КЛУБ Выпуск № 63

Сваю сумесную задачу-мініяцюру (гл. дыяграму) прапануюць чытачам вядомы беларускі паэт Васіль Жуковіч (г. Мінск) і майстар спорту Мікалай Бельчыкаў (г. Барысаў).

Белыя: Крh5, Фf2, Сb4, Кс5, Кf3 (5).

Чорныя: Крf4, п.e4 (2).

Мат у 2 хады.

Дасылайце рашэнні на адрас рэдакцыі («Звязда», вул. Хмяльніцкага, 10а, 220013, г. Мінск) або на электронны адрас вядучага аддзела: vadim_ne67@mail.ru

Дата

СИЛА Ў ПРАЎДЗЕ...

25 лютага споўнілася 60 гадоў рэжысёру, сцэнарысту і прадзюсару Аляксею Балабанаву, які зняў культавыя стужкі «Брат» і «Брат 2» і падарыў пакаленню 90-х свайго, шмат у чым адмоўнага, але жывога героя.

Многія крытыкі заўважалі: Балабанаў рабіў кіно праўдзівым настолькі, што здавалася, такіх рэчаў і быць не можа. Так, адзін з найбольш супярэчлівых яго фільмаў «Груз 200» шмат хто не змог дагледзець да канца з-за жорсткіх сцэн, але ж яны былі заснаваныя на цалкам рэальных падзеях... Сам рэжысёр ніколі не дзяліў свае карціны на «добрыя» і «дрэнныя» і быў перакананы, што калі можна расказаць словамі, пра што фільм, то яго і здымаць не варта. Нярэдка, каб расказаць гісторыю так, каб глядач у яе сапраўды паверыў, Балабанаў запрашаў на здымачную пляцоўку прафесійных актэраў — і не прамахваўся. Яго фільмы заўжды запаміналіся адметнай музыкай, прычым рэжысёр сам загадзя выбіраў, што будзе гучаць за кадрам, а ўжо тады распрацоўваў далейшы сюжэт.

Меладрама «Мне не баліць», жорсткая «Вайна» і поўныя чорнага гумару ды малінавых пінжакоў «Жмуркі», напоўненыя сотнямі адценняў «Морфій» ці «Качагар», філасофскі гратэск «Пра вылюдкаў і людзей» і фантастычна-рэалістычны фільм (апошні фільм рэжысёра) «Я таксама хачу» — нам ёсць, за што быць удзячнымі Балабанаву і шанаваць яго памяць.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

9.f3 Сe6 10.h5 C:f4 11.K:f4 Kf5 12.Cd3 Фe7 13.Kpf2 h6 14.Фb3 0-0 15.Lae1 Kd7 16.C:f5 C:f5 17.Ф:b7 Фd6 18.Фb3 Лаб8 19.Фа3 Ф:a3 20.ba Кb6 21.g4 Ch7 22.Ле2 Кс4 23.Ка4 a5 24.Кс5 Лfе8 25.Лс1 Лb1 26.Лс3 Кb2 27.Лb3 Кd1+ 28.Kpg3 Лс1 29.Ле1 a4 30.Лb6 f5 31.Kcd3 Ла1 32.Kf2 Л:a2 33.Л:d1 Л:a3 34.Л:c6 Ле:e3 35.Лd3 Ле:d3 36.K2:d3 fg 37.Лс8+ Крf7 38.Кe5+ Кре7 39.Лс7+ Кре8, 1:0.

У Маскве адбыліся два міжнародныя турніры па рашэнні шахматных кампазіцый: Кубак часопіса «Уральскі праблеміст» і Кубак Расійскага дзяржаўнага сацыяльнага ўніверсітэта. Міжнародны майстар з Беларусі Аляксандр Булаўка ў абодвух спаборніцтвах заняў шостыя месцы. Мінчанін Мікалай Сігневіч у Кубку «Уральскага праблеміста» быў сёмы. Цікава, што прызёры абодвух турніраў (расіяне Даніла Паўлаў, Анатоль Мукасеёў, Даніла Маісеёў, Яўген Віктараў, Аляксей Папоў) мінулай восенню паспяхова выступілі на XI Кубку «Альбіна» ў Мінску і ўвогуле пастаянна ўдзельнічаюць у гэтым штога-

довым спаборніцтве ў беларускай сталіцы.

Прыморская федэрацыя шахмат (г. Уладзівасток) запрашае беларускіх аўтараў да ўдзелу ў міжнародным конкурсе складання шахматных задач, які прысвечаны памяці далёкаўсходняга шахматнага кампазітара Сяргея Бурмістрава (1960—1992). Конкурс праводзіцца ў раздзеле двуххадовак, тэма вольная. Дапускаецца не больш за тры кампазіцыі ад аўтара, уключаючы калектыўныя творы. Суддзя — Анатоль Васіленка. Устаноўлены прызы, ганаровыя і пахвальныя водгукі, спецыяльныя адзнакі. Першыя тры пераможцы ўзнагароджваюцца шахматнымі кнігамі. Задачы дасылаць да 1 жніўня 2019 года дырэктару турніра Яўгену Пермякову на электронны адрас permyakov63@mail.ru.

Рашэнне задачы з мінулага выпуску: 1.Сe3. Першымі правільна адказалі Уладзімір Ізотаў, Сяргей Цяльпук, Віктар Жук.

Вадзім ЖЫЛКО.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

Сядзі і глядзі

«Анфіска, Раіска, сканчай сідроль!»

55 гадоў таму знялі камедыю «Жаніцьба Бальзамінава»

Летам 1964-га ў старажытным Суздаль рэжысёр Канстанцін Воінаў пачаў здымаць камедыю «Жаніцьба Бальзамінава», да якой сам жа напісаў сцэнарыі паводле трылогіі Аляксандра Астроўскага «Святочны сон да абеду», «Свае сабакі грызуцца, чужы не прыставай» і ўласна «Жаніцьба Бальзамінава («За чым пойдзеш, тое і знойдзеш»). І хоць практычна адначасова з ім у гэтых жа лакацыях здымаліся яшчэ два фільмы — «Андрэй Рублёў» Андрэя Таркоўскага і экранізацыя пушкінскай апавесці «Стрэл», — але дагэтуль мноства турыстаў едзе ў Суздаль менавіта ў пошуках «дома Бальзамінава».

Ён, дарэчы, захаваўся, як і шмат якія іншыя драўляныя збудаванні, — па адрасе вуліца Старая, 13. Некалькі гадоў таму на ім з'явілася памятная дошка са згадкай пра здымкі «Жаніцьбы Бальзамінава», а побач працуе рэстаран, названы ў гонар Бальзамінава. Як успамінае цяперашняя гаспадыня дома, не захаваліся ў ім толькі свіран ды прыбудова — галубятня, побач з якой у садочку на раскладушцы адпачываў паміж здымкамі Георгій Віцын.

Дарэчы, актэра без проб зацвердзілі на галоўную ролю — дробнага чыноўніка Мішы Бальзамінава, што марыў ажаніцца, але абавязкова з багатай. Больш за тое, менавіта з Віцыным студэнцкі сябар Канстанцін Воінаў яшчэ з 1936 года марыў зрабіць вялікую сумесную работу, але ўсё не выпадала, і нават калі быў напісаны сцэнарыі, дазволу на здымкі давалася чакаць 10 гадоў...

І ўсё ж — Віцын стаў Бальзамінавым. Пры тым, што яму на той час было 46 гадоў, а герою — 25. Дзеля ролі давалася набыць юнацкую хударлявасць — Георгій Віцын месяц правёў на стадыёне ў Сухумі, дзе трэніраваўся з мясцовымі футбалістамі, і пастаянна сачыў за постаццю і паходкай, якія маглі выдаць узрост. А каб замаскіраваць узрост яшчэ больш, прыдумаў Бальзамінаву кучаравы парык і вяснушкі, якія маляваў штодзень.

А вось яго экранная матуля, актрыса Ларыса Шагалава, была маладзейшая за Віцына на шэсць гадоў, і каб ператварыць яе ў пажылую жанчыну, гарачай парай скуру прымушалі зморшчвацца, і гэтыя маршчыны мастак пагрыме цягам некалькіх гадзін замацоўвала спецыяльным клеём. Затое эффект быў вядучым — на здымках актрыса пасябрала з мясцовай бабулькай, і калі аднойчы паказала-

ся прыцэльцы без грыму, тая ледзь паверыла, што перад ёй той жа чалавек.

«Манументальны грым» і адметную прычоску прыдумалі і Ноне Мардзюковай, якая сыграла ўдаву Белацелаву — і гаварыла, што, глядзячы на сябе ў люстэрка, пачуваецца так, быццам перасела ў крэсла з карціны Кустодзіева. Дарэчы, актэрскаму дуэту Мардзюковай і Віцына прыйшлося нялёгка: рэжысёру не падабалася адсутнасць экспрэсіі ў Ноны Мардзюковай, і той давалася раз за разам прыцэлючы чырвонага «жаніха» да плоту, моцна цалуючы. У выніку сцэну з пацалункам знялі толькі з 29-га дубля! А актрыса Лідзія Смірнова, якая сыграла ролю сваціці, не любіла згадаць пра сцэну з чарнічным пірагом: спачатку есці яго было смачна, потым — неабходна, і так — 15 (!) кавалкаў запар, ажно да ванітаў, пакуль рэжысёр не ўбачыў тое, што хацеў, і не сказаў «стоп, знята».

«Жаніцьбу Бальзамінава» прыязна сустрэлі крытыкі, а на прэм'еры, якая праходзіла ў кінатэатры «Мастацкі», будынак ачапіла конная міліцыя, бо глядачы ўсё рваліся ўнутр, гатовыя глядзець карціну нават стоячы. І хоць, як ні дзіўна, за больш чым паўстагоддзя фільм атрымаў толькі адну дзяржаўную ўзнагароду (у 1973-м — Ноне Мардзюковай), гэта з лішкам кампенсуецца незгасальнай глядацкай любоўю.

Асвятляе і вы ў памяці Астроўскага — не сатырычна-выкрывальнага, а лёгкага, смешнага і сумнага, — паспрабуйце знайсці і апазнаць сярод герояў Людмілу Гурчанку, Наталлю Крачкоўскую, Надзею Румянцаву. Тым больш, на наступным тыдні «Жаніцьбу Бальзамінава» пакажуць некалькі разоў: 1 і 2 сакавіка — «МІР», 2 і 3 сакавіка — «Беларусь 3».

Сказана!
«Хочацца жыць прыстойна, а спосабаў ніякіх няма-с...»

«Нуда, Анфіска! — Нуда, Раіска!»
«Ты спытай: чым я толькі не бітая! Качаргой — бітая, паленам — бітая, аб печку — бітая... Вось печкай не бітая».

«Заходзьце яшчэ, нам без дурняў сумна».
«Чаму ж цераз плот?» — «Ад пачуццяў-с!»
«А я ніколі не закусваю. Не маю такой дурной звычкі».
«У кожнага свая планіда».

Лупакі гады ў рады?

Дык такой бяды

Свой, адметны чытач у газеце «Звязда». Ён жа, хочацца верыць, глядач тэлеканала «Беларусь 3» і ў прыватнасці праграмы «Размяўляем па-беларуску». Гэтая тэлевіктарына ўжо каторы год у эфіры і магла б выходзіць далей — у звычайным фармаце. Аднак стваральнікі вырашылі ўдасканаліць яго (над чым і працуюць)...

А пакуль усе, хто цікавіцца мовай, шануюць яе і, магчыма, глянуюць удзел у віктарыне, могуць правярыць сваё веданне з дапамогай «Звязды». Такім чынам,

ці ведалі вы, што:

замець — 1) завіруха, мяцеліца; 2) снег, які гоніцца ветрам па зямлі;

сіло — 1) прыстасаванне ў выглядзе петляў для лоўлі птушак і дробных жывёлін; 2) тое, што пазбаўляе волі; пастка;

спор — удача, поспех у чым-небудзь;

усутыч — вельмі блізка, ушчыльна;

фастрыга — шво вялікімі шыўкамі, якім часова, папярэдне сшываецца матэрыял; нітка, якая ўжываецца для фастрыгавання;

фастрыгаваць — шыць, прашываць рэдкімі шыўкамі;

шарош — 1) дробны крохкі лёд у выглядзе кашападобнай масы, які ідзе перад ледаставам; 2) лес, які спляўляецца па рацэ бярвеннямі, не звязанымі ў плыт;

швіва — тое, што шыецца або пашыта;

гады ў рады — вельмі рэдка (беларускія сінонімы: калі-нікалі, сяды-тады (тады-сяды), мала калі, іншым разам; рускія адпаведнікі: от случая к случаю, время от времени);

даць па карку — моцна праручыць, пакараць каго-небудзь (беларусы яшчэ скажуць: гароху засыпаць, па пер'і даць, салёнкі даць, лупакоў надаваць; рускія: дать по шее, дать прикурить).